

Usvajanje i primjena umjetničkih pojmova i nazivlja na području sjeverozapadne Hrvatske u 17. i 18. stoljeću

---

Šourek, Danko

Source / Izvornik: **Zbornik III. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti, 2013, 175 - 178**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:254:544236>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[PODEST - Institute of Art History Repository](#)

Usvajanje i primjena umjetničkih pojmova i nazivlja na području sjeverozapadne Hrvatske u 17. i 18. stoljeću

Druga polovina 17. i 18. stoljeće svjedoče o snažnom razvitku umjetničke produkcije na području sjeverozapadne Hrvatske.¹ Uz stalno pritjecanje umjetnika iz razvijenijih, mahom srednjoeuropskih središta, u nekoliko se većih gradova (ali i u umjetnički poticajnim okvirima redovničkih zajednica) razvijaju lokalne radionice koje se s obzirom na vremenski raspon njihove djelatnosti može smatrati važnim dijelom onodobne umjetničke scene. U slikarstvu se pritom ističu slikarske radionice koje su se od druge polovine 17. stoljeća javljale u okviru pavlinskoga reda i koje svoj vrhunac dosežu u plodnoj djelatnosti Tirolca Ivana Krstitelja Rangera (1700. – 1753.). Istodobno, u važnijim gradskim središtima javljaju se domaći ili udomaćeni slikari poput Bernarda Bobića (†oko 1695.) u Zagrebu ili Blaža Grubera (†1753.) u Varaždinu. Doprinos crkvenih redova značajan je i u kiparskoj produkciji u kojoj se pavlinskoj radionici pridružuje i ona Hrvatsko-kranjske franjevačke provincije. Među kiparima-svjetovnjacima ističu se brojni umjetnici, mahom prialpskoga podrijetla i naobrazbe poput Ivana Jakoba Altenbacha (druga polovina 17. stoljeća), Ivana Komersteinera (†1694./95.), Antuna Reinera (†kraj 18. stoljeća), Ivana Adama Rosembergera (†1758.), Franje Antuna Strauba (†1774./76.) i drugih, a osobito je zanimljiva i kiparska radionica koja je tijekom prve polovine 18. stoljeća djelovala na dvoru zagrebačkoga biskupa Jurja Branjuga (1723. – 1748.). U formiranju kulturne scene, umjetnicima svakako treba pribrojiti naručitelje – pripadnike društvenih elita – rast čijega likovnog senzibiliteta prati ali i potiče usvajanje niza (leksičkih) pojmova povezanih s likovnom umjetnošću.² Promatrajući iz današnje perspektive umjetnička djela 17. i 18. stoljeća te osobito promišljajući udio donatora odnosno naručitelja, prirodno je zapitati se u kolikoj je mjeri njihova uloga bila predodređena ili ograničena sposobnošću konkretizacije vlastitih umjetničkih iskustava, koja se – za pretpostaviti je – očitovala u usvajanju i primjeni novih termina, odnosno pojmova. Osim u ugovorima o izradi pojedinih umjetničkih djela u kojima se uz prevladavajući latinski susreću i njemački, talijanski ali i hrvatski tekstovi, taj je pojmovni razvitak moguće ponajbolje pratiti u povijesnim rječnicima – svjedočanstvima leksikografskih i filoloških napora dvaju baroknih stoljeća.³

U ovom radu osvrnut ću se na pojmove i nazivlje sadržano u tiskanim i rukopisnim rječnicima s područja sjeverozapadne Hrvatske, kao prepoznatljive kulturno-povijesne cjeline 17. i 18. stoljeća. Iznenađujuće opsežnu leksičku građu sadržava-

nu u četiri konzultirana djela – *Dictionar* Jurja Habelića (1670.),⁴ *Lexicon Latino-Illyricum* Pavla Rittera Vitezovića (oko 1708.),⁵ *Gazophylacium* Ivana Belostenca (1740.)⁶ te *Lexicon latinum* Franje Sušnika i Andrije Jambrešića (1742.)⁷ – koja obuhvaćaju promatrano razdoblje, moguće je pri tome podijeliti na opće umjetničke pojmove te nazive materijala i tehnika.

Već kod prvih i najopćenitijih pojmova povezanih s likovnom umjetnošću – slikarstva, skulpture i arhitekture – susrećemo se sa zanimljivim osobinama razdoblja, sredine, jezika i – čini se – podneblja. Slikarstvo se tako kod Habelića i Belostenca određuje germanizmom *malaria*, odnosno *malanje*, pri čemu se istim terminom označuje i slika kao umjetnički predmet, dok inventivniji Vitezović osim što uvodi neovisni pojam *slike*, uz germanizam *malanje* predlaže i izraz *obrazničstvo*, implicirajući očito portretni aspekt slikarstva. Sušnik i Jambrešić (uz *malanje* i *malarstvo*) navode još i *kipopisanje*, *slikovanje*, *obraženje*, *kipopisništvo*, *slikotvorstvo* i *obrazništvo*. Sukladno navedenom, slikar se određuje kao *malar* (Habelić, Belostenec, Sušnik–Jambrešić), *slikovnik*, *obraznik*, *kipopis*, *obličajnik*, *priličar*, *kipopis*, *kipopisar*, *izobraznik* ili *obraznik* (Vitezović),⁸ *slikovac* (Habelić), te *obraznik*, *slikovalac*, *kipopisec* ili *bojo-mešter* (Sušnik–Jambrešić). I u slučaju kiparstva Vitezović je svojim izrazom *kipništvo* najbliži danas ustaljenom terminu, a Sušnik i Jambrešić svome *kipotvorstvu* dodaju i kratko pojašnjenje osnovnih kiparskih tehnika – *znanje kipe ali pilje zlevati*, [i] *zrezavati*. Kip, odnosno skulpturu, već Habelić označuje kao *kip rezani*, diferencirajući ga tako od izraza *kip*, hungarizma koji je u 17. i 18. stoljeću označavao svaki, dvodimenzionalni ili trodimenzionalni prikaz ili lik. Vitezović ovisno o vrsti materijala razlikuje *drveni ali kameni kip*, a zanimljiv je njegov prijevod pojma *statua partilis* – *kip živomu spodoban*, koji bi se mogao dovesti u vezu s portretnom bistom kao novinom u umjetničkoj baštini sjeverozapadne Hrvatske 17. stoljeća.⁹ Ostajući neodređen glede vrste likovnoga prikaza, Belostenec se pojmu portreta približava opisnim odrednicama poput: *prilika zevsema drugomu spodobna (imago)*, *prilika zamišljena na spodobu kakove stvari (simulacrum)* i *pelda na priliku napravjena*. Isti autor uz *drveni* i *voštani kip* – *kip*, ili *pelda drevena*; *kip voščeni* – sasvim neočekivano navodi i reljefe na glinenom posudu – *kipci na zemelskeh posudah* – koje objašnjava latinskim pojmom *sigillaria*, odnosno *imagiunculae*. Spomenici koji u duhu tridentske obnove tijekom 17. i 18. stoljeća sve češće obilježavaju javni

prostor sjeverozapadne Hrvatske svoj leksikografski odraz pronalaze u Belostenčevoj formulaciji: *kip zrezan prevelik i previsok, komu na poštenje položen (colossus)* koju Sušnik i Jambrešić proširuju sa: *zrezani ali zleani pilj, kip, za spomenek postavljeni stup (statua)*, te: *veliki stupni na spomenek kip (colossus)*. Uz brojne, osobito Marijine, kipeve podignute na stupove (među kojima se veličinom isticao onaj pred crkvom varaždinskih isusovaca, u izvorima nazivan upravo *Colossus Marianus*),¹⁰ ovdje pomišljamo i na trajne spomen-stupove svjetovnoga karaktera poput onoga podignutoga u Kuršanečkom lugu pokraj Čakovca (u spomen na tragično preminuloga bana Nikolu Zrinskoga)¹¹ ili stup sa skulpturom orla koji se nekoć izdizao u parku dvorca Gornje Oroslavje (danas na trgu u središtu mjesta). Značenje simboličke uloge stupa te njegove važnosti kao jednoga od osnovnih strukturalnih i raščlambeno-dekorativnih elemenata klasične arhitekture, u našoj sredini 17. i 18. stoljeća oslikava i činjenica da Belostenec donosi čak dvadeset i dva objašnjenja različitih, s njime povezanih pojmova (između ostaloga: *stup obel, stup četverovuglast, stup z jednoga falata, stup z već falatov*), uključujući i pojam karijatide – *stup na peldu žen*. Osobitu pozornost zavređuje i Belostenčevo izdvajanje tordiranog i kaneliranog stupa (*stup zavijat i stup na žlebce zrezan*) koji su – kao izraziti vjesnici baroknoga stila – svoju primjenu nalazili prvenstveno na drvenim oltarnim retablama sjeverozapadne Hrvatske. S dekoracijom oltarnih nastavaka, ali i zidnih ploha raskošnijih interijera, povezan je pojam *mramorenje* (Vitezović, Belostenec) ili detaljnije objašnjenje: *Iz stučenoga mramora i vapna ali drugoga belila napravlje maz; Pomramorenje, Na spodobu mramora sten kinčenje* (Sušnik–Jambrešić). Konačno, raširenu praksu ukrašavanja zidova i svodova štukaturom – na području sjeverozapadne Hrvatske zabilježenu već sredinom 17. stoljeća¹² – Vitezović i Belostenec posve opisno, uz posvemašnje zanemarivanje materijala i tehnike objašnjavaju kao: *kamenom cifranje*, dok štuk (tj. gips), žitku masu koja se modelira pomoću kalupa, opisuju kao: *kamen beli, kem se stene ali bolte cifraju*.¹³ Ako i ne predstavlja najpouzdaniji izvor za poznavanje suvremene tehnike štukature, Ivan Belostenec kao pripadnik pavlinskoga reda – zajednice koja je u svojim samostanima odnjegovala istaknutu tradiciju slikarskih radionica – nabraja cijeli niz tehničkih pojmova povezanih sa slikarskom praksom (*malanjem*) poput: *malarskoga grunta postavljanje* (nanošenje temeljne boje); *tabla malarska* (štafelaj); *malarske farbe; pervo nanošenje farb; kamen malarski za ribanje farb; prenik ili pero malarsko* (kist); *potezaj pernika* (potez kista), *pikanje* (poentilistička tehnika koju latinski objašnjava kao: *punctura minutis punctilis expressa*); *malanje vodeno; malanje oljeno; jedne farbe malanje* (lat. *monochroma*); *v malanom delu senca* (lat. *picturae lumina et umbræ*). Drugom prilikom navodi definiciju koju bismo lako mogli poistovjetiti s onom pripremnoga crteža, odnosno projekta: *pelda pervo poznamenuvanje stanja* (građevine), *kipa* (prikaza) *etc.* (lat. *exemplar, canon, archetypus, monogramma, fēformatio, umbra, adumbratio, protocollum, schedium, diagramma*). Belostenčevo poznavanje grafičkih tehnika, točnije bakropisa, naslućuje se u pojmu *malanje iglum* (lat. *acupictura*), dok Sušnik i Jambrešić latinsku riječ *cælator* objašnjavaju pojmovima *brunco-rez* i *medo-rez* (rezač bronce odnosno mjeda).

Osvrnemo li se nakratko – na kraju ovoga pregleda – na primjenu iznesenih termina u tekstovima onovremenih ugovora, ubrzo zamjećujemo kako je, kao i danas, jezična praksa često pronalazila vlastite puteve, naoko kraće i jednostavnije od onih koje su marljivi leksikografi predlagali svojim suvremenicima. Nadam se kako će isticanje ovoga aspekta njihova rada ipak doprinijeti boljem poznavanju i razumijevanju naručiteljske i umjetničke prakse 17. i 18. stoljeća, ali i osvijetliti davne prinose još nedovršenom procesu okupljanja hrvatskoga *tesaurusa*, odnosno usklađene (i koliko je to moguće sveobuhvatne) terminologije povijesti umjetnosti.

Bilješke

1

U sklopu bogate bibliografije moguće je izdvojiti nekoliko sinteza i pregleda od iznimne važnosti za opće poznavanje ove teme: ANĐELA HORVAT, Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj, u: ANĐELA HORVAT, RADMILA MATEJČIĆ, KRUNO PRIJATELJ, *Barok u Hrvatskoj*, Zagreb, 1982., 3–381; DORIS BARIČEVIĆ, Barokno kiparstvo sjeverne Hrvatske, u: *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost*, III, Barok i prosvjetiteljstvo (XVII–XVIII. stoljeće), Zagreb, 2003., 619–635; SANJA CVETNIĆ, Slikarstvo u kontinentalnoj Hrvatskoj, u: *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost*, III, Barok i prosvjetiteljstvo (XVII–XVIII. stoljeće), Zagreb, 2003., 653–662; MARIJA MIRKOVIĆ, Zidno slikarstvo u kontinentalnoj Hrvatskoj, u: *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost*, III, Barok i prosvjetiteljstvo (XVII–XVIII. stoljeće), Zagreb, 2003., 663–674. Vrednovanju umjetničkoga doprinosa crkvenih redova baroknoj umjetničkoj baštini sjeverozapadne Hrvatske pridonose vrijedna izdanja koja su popratila značajne *panoramske* izložbe: *Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244–1786. Slikarstvo, kiparstvo, arhitektura, umjetnički obrt, književnost, glazba, prosvjeta, ljekarstvo, gospodarstvo*, Zagreb, 1989.; *Isusovačka baština u Hrvata*, Zagreb, 1993.; MARIJA MIRKOVIĆ, Franjevci i likovna umjetnost u kontinentalnom dijelu Hrvatske, u: *Franjevci Hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda*, Zagreb, 1992., 95–148. Opsežne pojedinačne preglede slikarskoga i kiparskoga stvaralaštva pružaju recentna djela: MIRJANA REPANIĆ-BRAUN, Barokno slikarstvo u Hrvatskoj franjevačkoj provinciji sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 2004.; DORIS BARIČEVIĆ, Barokno kiparstvo sjeverne Hrvatske, Zagreb, 2008.

2

Opis sruza profinjenoga ukusa zagrebačkih klerika – formiranoga mahom tijekom školovanja u nekom od inozemnih zavoda – i počesto skromnih likovnih dosegâ domaće sredine, slikovito iznosi Sanja Cvetnić: »*Arhidakoni koji [u sklopu kanonskih vizitacija] obilaze Zagrebačku biskupiju, najčešće su i rođeni u njoj, ali su školovani na nekom od sveučilišta u Carstvu ili na Apeninskom poluotoku, gdje su privremeni dom nalazili u hrvatskim zavodima. Osim teološke, filozofske i prirodnoznanstvene naobrazbe iz tih su gradova ponijeli i sjećanje na njihovo umjetničko ozračje, a potom su se, živeći na Kaptolu, svakodnevno susretali s najboljim što je njihova biskupija mogla naručiti u graditeljstvu i u opremi unutrašnjosti katedrale, biskupske palače i kanoničkih kurija. Kada bi se po biskupovom nalogu s kaptolske uzvisine spustili u pohod svojih arhidakonata i suočili s pučkim oslikom drvenih kapela na njihovom području, bez imalo ustezanja bili su spremni za njih zapisati kako su načinjeni 'užasno', 'nakazno' (lat. monstruose).*« SANJA

CVETNIĆ, Ikonografija nakon Tridentskoga sabora i hrvatska likovna baština, Zagreb, 2007., 59, 60.

3

Plodan leksikografski niz započeli su krajem 16. i početkom 17. stoljeća Šibenčanin Faust Vrančić svojim petojezičnim rječnikom (*Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum latinae, italicae, germanicae, dalmaticae et ungaricae*), tiskanim u Veneciji 1595. godine i Pažanin, isusovac Bartol Kašić rukopisnim hrvatsko-talijanskim rječnikom iz 1604. godine (faksimil: Zagreb, 1990., 1999.). Godine 1605. Petr Lodereher u Pragu izdaje prerađen Vrančićev rječnik dopunjen češkim i poljskim jezikom (*Dictionary septem diversarum linguarum*). Iz gotovo istoga vremena (oko 1606.) potječe i anonimni rukopis talijansko-hrvatskoga rječnika (Oxford, Knjižnica Bodliana). Godine 1631. u Bosni nastaje rukopisni hrvatsko-turski rječnik (*Potur Šahidija*), Muhameda Hevajije Uskufije. Isusovac Jakov Mikalja tiskanje svojega hrvatsko-talijanskoga rječnika (*Blago jezika slovinskoga ili slovnika*) započinje 1649. godine u Loretu, a dovršava u Anconi 1651. godine. Godine 1655. u Veneciji je izdan još jedan talijansko-hrvatski rječnik (*Zvanik novi*). Rukopisni latinsko-hrvatski i hrvatsko-latinski riječnik (*Gazophylacium*) pavlina Ivana Belostenca bio je dovršen do autorove smrti 1675. godine te se čuvao u pavlinskom samostanu u Lepoglavi, a svoje je tiskano izdanje doživio tek 1740. godine u Zagrebu. Prvi tiskani riječnik na prostoru sjeverozapadne Hrvatske bio je stoga hrvatsko-latinski *Diccionar* isusovca Jurja Habledića, izdan u Grazu 1670. godine. Krajem 17. stoljeća na južnohrvatskom prostoru nastaju rukopisna djela franjevca Ljudevita Lalića (latinsko-talijansko-hrvatski riječnik *Blago jezika slovinskoga ili slovnika*; Makarska, knjižnica franjevačkoga samostana) i talijansko-latinsko-hrvatski rječnik Zadrana Ivana Tanclingera Zanottija (*Dizionario*; u više redakcija: 1679., 1699.; Zagreb, Arhiv HAZU; Padova, Istituto di filologia Slava; London, British Museum Library, 1704. i 1732. godine). Godine 1728. u Veneciji je tiskan talijansko-latinsko-hrvatski rječnik dubrovačkoga isusovca Ardelia Della Belle (*Dizionario italiano, latino, ilirico*; II. izdanje: Dubrovnik, 1785.). U dubrovačkim samostanu Male braće čuvaju se rukopisni rječnici Đure Matijaševića (*Dictionarium Latino-Illiricum*, 1715. – 1716.), Lovre Cekinića (*Vocabulario italiano-illirico*, oko 1730.) i Mate Klasića (*Vocabula italico-ilyrica*, 1760.), a u samostanu sv. Lovre u Šibeniku latinsko-hrvatsko-talijanski i talijansko-latinsko-hrvatski rukopisni rječnik Josipa Jurina iz 1765. – 1773. godine. U rukopisu su ostali i opsežni latinsko-hrvatski rječnik Senjanina Pavla Rittera Vitezovića dovršen oko 1708. godine (*Lexicon Latino-Illiricum*; Zagreb, Metropolitanska knjižnica; faksimil: Zagreb, 2000.), te latinsko-hrvatsko-njemački rječnik velikovaradinskoga biskupa i kaločkoga nadbiskupa Adama Patačića od Zajezde (*Dictionarium latino-illyricum et germanicum*, 1772. – 1779.; Kaloča, Nadbiskupijska knjižnica). Niz tiskanih djela uključuje latinsko-hrvatsko-njemačko-mađarski rječnik isusovaca Franje Sušnika i Andrije Jambrešića (*Lexicon Latinum*), izdan u Zagrebu 1742. godine. Usp. JOSIP VONČINA, Hrvatski rječnici, u: *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost*, III, Barok i prosvjetiteljstvo (XVII–XVIII. stoljeće), Zagreb, 2003., 461–472. Usp. također: OLGA ŠOJAT, Pregled hrvatske kajkavske književnosti od polovine 16. do polovine 19. stoljeća i jezično-grafijska borba uoči i za vrijeme ilirizma, u: *Hrvatski kajkavski pisci I. Druge polovina 16. stoljeća*, Pet stoljeća hrvatske književnosti, (prir.) Olga Šojat, Zagreb, 1977., 27; Mrežna stranica Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: <http://www.ihj.hr/oHrJeziku-rjecnici.html> [28. I. 2011.]

4

DICTIONAR ili Réchi Slovenszke zvezega ukup zebrane, u red posztaulyene, i Diachkemi zlahkotene: Trudom JURJA HABELIČA, Masnika Tovarustva Jesusevoga, na pomoch napredka u Diachkom navuku Skolneh Mladenczeu Horvatzskoga, i Szlovenszkoga Naroda. Stampano u Nemschem Gradczu, pri Odvetku Widmanstadiussa. M. DC. LXX. (pretisak: Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1989.)

5

EQ[ues] PAV[us] RITTER, LEXICON LATINO-ILLYRICVM, rukopis u Metropolitanskoj knjižnici u Zagrebu. (faksimil: ArTresor naklada, Zagreb, 2000.)

6

ADMODUM REVERENDI PATRIS JOANNIS BÉLOSZTÉNĚCZ, E SACRA D. PAULI PRIMI EREMITĚ RELIGIONE GAZOPHYLACIUM, SEU LATINO – ILLYRICUM ONOMATUM ÆRARIUM, SELECTIORIBUS SYNONIMIS, PHRASEOLOGIS, VERBORUM CONSTRUCTIONIBUS METAPHORIS, ADAGIIS, ABUNDANTISSIME LOCUPLETATUM (...), ZAGRABIĚ, Typis Joannis Baptistę Weitz, Incliti Regni Croatiaę Typographi. In Anno Domini M.DCCXL. (pretisci: Liber, Zagreb, 1972. – 1973.; Stari grad, Zagreb, 1998.) Belostenčev rječnik bio je dovršen već u trenutku autorove smrti 1675. godine, no njegov se rukopis – do konačnoga objavljivanja djela 1740. godine – čuvao u pavlinskom samostanu u Lepoglavi. Usp. JOSIP VONČINA (bilj. 3), 467.

7

LEXICON LATINUM INTERPRETATIONE ILLYRICA, GERMANICA, ET HUNGARICA LOCUPLETES, IN USUM POTISSIMUM STUDIOSE JUVENTUTIS DIGESTUM AB ANDREA JAMBRESSICH, SOCIETATIS JESU SACERDOTE, CROATA ZAGORIENSI, ZAGABRIĚ, Typis Academicis Societatis JESU, per Adalbertum Wilh. Wesseli Anno 1742.

8

Nazive *obličajnik* (*obličajnik*), *priličar* (*priličar*), *slikovnik* (*slikkovnik*), *kipopis*, *kipopisar*, *izobraznik* i *obraznik* Ritter-Vitezović navodi kao objašnjenja latinskoga pojma *effigiator* koji upućuje na slikara portreta, tj. portretista.

9

Npr. biste hrvatskih i ugarskih velikaša iz staroga dvora Zrinskih u Čakovcu; danas u lapidariju Muzeja Međimurja.

10

Kameni spomenik pred varaždinskom, nekoć isusovačkom, crkvom Uznesenja Blažene Djevice Marije (danas katedralom) bio je postavljen prije 1668., a uklonjen 1842. godine. Gornji dio Marijina kipa u nadnaravnoj veličini danas je izložen u lapidariju Gradskoga muzeja u Varaždinu. Usp. DORIS BARIČEVIĆ, Kiparstvo 17. i 18. stoljeća u crkvi Sv. Marije u Varaždinu, u: IVY LENTIĆ-KUGLI, SILVIJE NOVAK, DORIS BARIČEVIĆ, RADOVAN IVANČEVIĆ, Isusovačka crkva i samostan u Varaždinu, Zagreb, 1988., 54–55; MARTINA OŽANIĆ, Colossus Marianus i javna kamena skulptura u Varaždinu u XVII. i XVIII. stoljeću, u: *800 godina slobodnog kraljevskog grada Varaždina 1209. – 2009. Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog 3. i 4. prosinca 2009. godine u Varaždinu*, Zagreb–Varaždin, 2009., 725–744.

11

Spomenik, zapravo prizmatični kameni stupac s napisom, okrunjen kvadrom iznad kojega se izdiže piramidalni zaključak konkavno povijenih stranica, na mjestu banove pogibije dala je 1728. godine postaviti tadašnja gospodarica Međimurja, barunica Pignatelly. Spomenik je danas izložen u Muzeju Međimurja u Čakovcu. Usp.

ANĐELA HORVAT, Spomenici arhitekture i likovnih umjetnosti u Međumurju, Zagreb, 1956., 165 (ilustracija 136), II. izd.: Čakovec, 2010.

12

Sačuvanim značajnim cjelinama ukrašenim štukaturom poput kapele sv. Josipa (oko 1683.) uz franjevačku crkvu u Varaždinu, kapele sv. Franje (1683.) u zagrebačkom franjevačkom samostanu, unutrašnjosti i sakristije crkve sv. Katarine na zagrebačkom Gradecu (1721. – 1726.) i brojnim drugim primjerima, prethodi arhivski podatak o prvoj štuko-dekoraciji svoda crkve sv. Katarine na zagrebačkom Gradecu iz 1647. godine. O štukaturama u kapelici sv. Franje usp. SANJA CVETNIĆ, DANKO ŠOUREK, Zagrebački franjevci i ikonografija nakon Tridentskoga sabora (1545. – 1563.), u: *Tkalčić. Godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije*, 14 (2010.), 90–93. O štukaturama 18. stoljeća na području sjeverozapadne Hrvatske usp. MIROSLAV KLEMM, Štukature

izvedene tijekom 18. stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj na primjeru isusovačkih građevina u Zagrebu i Varaždinu, u: *Isusovačka baština u Hrvata*, Zagreb, 1993., 145–148. O štuko-dekoraciji crkve sv. Katarine usp. MIRJANA REPANIĆ-BRAUN, Prilog istraživanju opusa štukatera Antona Josepha Quadria, u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 33 (2009.), 145–162. Prijepis latinskoga ugovora (s hrvatskim sažetkom) o popravku i štuko-dekoraciji svoda u crkvi sv. Katarine iz 1647. godine (*Acta Jesuitica irregistrata – Acta Collegii Zagrabienensis*, fasc. 8, no. 16) donosi ZLATKO HERKOV, Građa za povijest umjetnosti (Iz spisa zagrebačkih isusovaca iz XVII. stoljeća), u: *Bulletin Zavoda za likovne umjetnosti Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, X, 1–2 (1962.), 68.

13

Kod Belostenca samo: *kamen beli, kojem se stene cifraju (kamen běli, kojemsze sztene czifraju)*.